GENERALINĖS ADVOKATĖS JULIANE KOKOTT IŠVADA,

pateikta 2006 m. liepos 13 d.[1]

I — Įvadas

1. Šis procesas dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą susijęs su klausimu, ar ir kokiomis sąlygomis naftos perdirbimo koncernas gali nustatyti galutines mažmenines pardavimo kainas degalinėms, kurioms jis tiekia kurą. Tokia kainos nustatymo sąlyga numatoma susitarimuose, kuriuos Ispanijos naftos perdirbimo įmonė *Compañía Española de Petróleos S. A. (CEPSA)* paprastai sudaro su degalinių operatoriais, ir šie susitarimai vadinami atstovavimo ir (arba) komiso sutartimis. Ispanijos degalinių operatorių konfederacijos (*Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio*, toliau – konfederacija) manymu, tokia praktika pažeidžia konkurenciją, ir ji dėl to Ispanijoje pateikė skundą.

2. Neseniai priimtas Europos Komisijos sprendimas byloje *Repsol*[2] irgi susijęs su vienos iš Ispanijos naftos perdirbimo įmonių ir degalinių operatorių, kuriems ji tiekia kurą, teisiniais santykiais ir nagrinėja, ar jie nepažeidžia konkurencijos teisės. Taip pat Ispanijos institucijos ir teismai, pagal nacionalinius teisės aktus kompetentingi spręsti konkurencijos klausimus, jau daugelį kartų nagrinėjo šį klausimą ir priėjo prie labai skirtingų išvadų.

II — Teisinis pagrindas

A — *Bendrijos teisė*

3. Iš pirminės teisės reikia nurodyti EB 81 straipsnį, kuris išdėstytas taip:

„1. Su bendrąja rinka nesuderinami ir draudžiami tokie įmonių susitarimai, įmonių asociacijų sprendimai ir suderintų veiksmų

1 — Originalo kalba: vokiečių.

2 — 2006 m. balandžio 12 d. Komisijos sprendimas, priimtas byloje COMP/B-1/38.348 – *Repsol* (dar nepaskelbtas *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*).

grupės, kurie galėtų paveikti prekybą tarp valstybių narių ir kurių tikslas ir poveikis – trukdyti, apriboti ir iškraipyti konkurenciją bendrojoje rinkoje, pirmiausia tai:

a) tiesioginis ar netiesioginis pirkimo ir pardavimo kainų arba kitų verslo sąlygų nustatymas;

b) gamybos, pardavimo, techninės raidos arba investicijų ribojimas;

<...>

2. Šiuo straipsniu draudžiami susitarimai arba sprendimai yra niekiniai.

3) 1 dalies nuostatos gali būti paskelbtos netaikytinomis:

— įmonių susitarimams arba tokių susitarimų rūšims,

— įmonių asociacijų sprendimams arba tokių sprendimų rūšims,

ir

— suderintiems veiksmams arba tokių veiksmų rūšims,

kurie padeda tobulinti prekių gamybą ir paskirstymą arba skatinti technikos ir ekonomikos pažangą, kartu sudarydami sąlygas vartotojams sąžiningai dalytis gaunama nauda, ir kurie:

a) atitinkamoms įmonėms nenustato jokių apribojimų, nebūtinų šiems tikslams pasiekti;

b) nesuteikia tokioms įmonėms galimybės panaikinti konkurenciją didelei atitinkamų produktų daliai.“

4. Iš antrinės teisės aktų svarbūs yra du Komisijos bendrosios išimties reglamentai: 1983 m. birželio 22 d. Komisijos reglamentas (EEB) Nr. 1984/83 dėl Sutarties 85 straipsnio

3 dalies [3] taikymo tam tikroms išimtinio pirkimo susitarimų rūšims [4] (toliau – Reglamentas Nr. 1984/83) ir 1999 m. gruodžio 22 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 2790/1999 dėl Sutarties 81 straipsnio 3 dalies taikymo vertikaliųjų susitarimų ir suderintų veiksmų grupėms [5] (toliau – Reglamentas Nr. 2790/1999).

5. Reglamentas Nr. 1984/83 galiojo iki 1999 m. gruodžio 31 dienos [6]. Jo III dalyje „Ypatingos degalinių sutarčių nuostatos", be kita ko, nustatyta:

„10 straipsnis

Šiame straipsnyje, remiantis Sutarties 85 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgiant į šio reglamento 11–13 straipsnių nuostatas, numatoma, kad 85 straipsnio 1 dalis netaikoma sutartims, kurios šalys yra tik dvi įmonės, ir viena sutarties šalis – perpardavėjas – įsipareigoja kitai sutarties šaliai – tiekėjui – už konkretų ekonominio pobūdžio arba finansinį atlyginimą pirkti tik iš šio tiekėjo, su juo susijusios įmonės arba kitos įmonės, kurią tiekėjas įgaliojo vykdyti jo prekių platinimą, tam tikras vidaus degimo varikliams skirtas kuro rūšis arba tam tikras iš naftos gaminamas bei kitokias kuro rūšis, nurodytas sutartyje, kurios skirtos perparduoti sutartyje nurodytoje degalinėje." (Pataisytas vertimas)

11 straipsnis

Be įpareigojimų, nurodytų 10 straipsnyje, perpardavėjui negali būti taikomi jokie kitokie konkurencijos apribojimai, išskyrus išvardytus toliau:

a) įpareigojimą sutartyje nurodytoje degalinėje nepardavinėti trečiųjų įmonių tiekiamo vidaus degimo varikliams skirto kuro bei kitų kuro rūšių;

b) įpareigojimą sutartyje nurodytoje degalinėje nenaudoti trečiųjų įmonių siūlomų tepalų arba susijusių naftos

3 — Dabar EB 81 straipsnio 3 dalis.

4 — OL L 173, p. 5. Šis reglamentas rėmėsi 1965 m. kovo 2 d. Tarybos reglamente Nr. 19/65/EEB dėl Sutarties 85 straipsnio 3 dalies taikymo susitarimų kategorijoms ir suderintų veiksmų grupėms numatytu leidimu (OL 36, p. 533, paskutinį kartą iš dalies pakeistas 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų Sutarties 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo (toliau – Reglamentas Nr. 1/2003, OL L 1, p. 1)). Be to, žr. pranešimą apie 1983 m. birželio 22 d. Komisijos reglamentus (EEB) Nr. 1983/83 ir Nr. 1984/83 dėl Sutarties 85 straipsnio 3 dalies taikymo įvairioms išimtinio pirkimo sutarčių arba susitarimų kategorijoms (pirmą kartą paskelbtas OL C 355, p. 7; visiškai naujai paskelbtas OL C 101, p. 2).

5 — OL L 336, p. 21. Šis reglamentas taip pat remiasi Reglamente Nr. 19/65 numatytu leidimu leisti bendrosios išimties reglamentus.

6 — Iš pradžių Reglamentas Nr. 1984/83, remiantis jo 19 straipsnio 2 dalimi, galiojo iki 1997 m. gruodžio 31 dienos. Vėliau jo galiojimas buvo pratęstas iki 1999 m. gruodžio 31 dienos (žr. 1997 m. liepos 30 d. Komisijos reglamento (EB) Nr. 1582/97, iš dalies keičiančio Reglamentą (EEB) Nr. 1983/83 ir Reglamentą (EEB) Nr. 1984/83 dėl Sutarties 85 straipsnio 3 dalies taikymo įvairioms išimtinio pirkimo sutarčių kategorijoms, 2 straipsnį, OL L 214, p. 27). Be to, pagal Reglamento Nr. 2790/1999 12 straipsnio 1 dalį Reglamente Nr. 1984/83 numatytos išimtys toliau galiojo iki 2000 m. gegužės 31 dienos.

produktų, jeigu tiekėjas arba su juo susijusi įmonė suteikia perpardavėjui arba finansuoja tepalų pakeitimo įrangos arba kitos motorinių transporto priemonių tepimo įrangos įsigijimą;

c) įpareigojimą reklamuoti sutartyje nurodytos degalinės viduje arba išorėje kitų įmonių tiekiamas prekes tik proporcingai iš šių prekių gaunamos apyvartos daliai bendroje degalinės apyvartoje;

d) įpareigojimą leisti prižiūrėti degalų laikymo arba išpilstymo įrangą tik tiekėjui arba jo nurodytai įmonei, jei ši įranga yra jo nuosavybė arba tiekėjas ar su juo susijusi įmonė ją finansavo. (Pataisytas vertimas)

12 straipsnis

1. 10 straipsnis netaikomas, jei:

a) tiekėjas arba su juo susijusi įmonė perpardavėjui numato išimtinio pirkimo įpareigojimus, taikomus ne vidaus degimo varikliams skirtam kurui bei kitų rūšių kurui, o kitoms prekėms arba paslaugoms, jei tai nėra įpareigojimai, apibrėžti 11 straipsnio b ir d dalyse;

b) tiekėjas riboja perpardavėjo laisvę iš savo nuožiūra pasirinktos įmonės pirkti tas prekes arba paslaugas, kurioms pagal šios dalies nuostatas draudžiama numatyti išimtinio pirkimo įpareigojimus ar reklamos draudimus;

c) susitarimas sudaromas neribotam laikotarpiui arba laikotarpiui, ilgesniam negu dešimt metų;

d) tiekėjas įpareigoja perpardavėją numatyti išimtinio pirkimo įpareigojimą savo teisių perėmėjui ilgesniam laikotarpiui, negu jis pats buvo įsipareigojęs tiekėjui.

2. Jei susitarimas susijęs su degaline, kurią tiekėjas perpardavėjui perleido nuomos sutartimi arba remiantis kitais teisiniais ar faktiniais naudojimąsi apibrėžiančiais santykiais, nukrypstant nuo 1 dalies c punkto perpardavėjui gali būti numatyti 1 dalyje

nurodyti išimtinio pirkimo įpareigojimai ir reklamos draudimai tam laikotarpiui, kol jis faktiškai eksploatuoja degalinę.“ (Neoficialus vertimas)

6. Reglamentą Nr. 1984/83 ir kitą tuo metu galiojančią bendrosios išimties suteikimo tvarką pakeitė nuo 2000 m. birželio 1 d. taikomas Reglamentas Nr. 2790/1999, kuris tam tikriems vertikaliems susitarimams [7], jei jie patenka į EB 81 straipsnio taikymo sritį ir numato vertikalius apribojimus [8], nustato iki 2010 m. gegužės 31 dienos bendrai galiojančią bendrosios išimties suteikimo tvarką [9] (toliau – nauja bendrosios išimties tvarka).

7. Nauja bendrosios išimties tvarka remiantis Reglamento Nr. 2790/1999 3 straipsniu taikoma tik tada, kai rinkos dalies riba neviršija 30 %. Be to, Reglamento Nr. 2790/1999 4 straipsnio 1 dalies a punktas numato, kad nauja bendrosios išimties tvarka netaikoma tiems vertikaliems susitarimams, kuriais siekiama apriboti galimybę pirkėjui pačiam nustatyti pardavimo kainą.

B — *Nacionalinė teisė*

8. Iš Ispanijos teisės aktų reikia nurodyti 1989 m. liepos 17 d. Įstatymą 16/1989 dėl konkurencijos apsaugos (Ley 16/1989 de Defensa de la Competencia), kurio 1 straipsnio 1 dalyje pateiktas draudžiamų veiksmų apibrėžimas tiesiogiai remiasi EB 81 straipsnio 1 dalimi [10] ir kuris išdėstytas taip:

„Draudžiami tokie susitarimai, sprendimai, bendros rekomendacijos arba suderintųjų ir sąmoningai kartu vykdomų veiksmų grupės, kurių tikslas — trukdyti, riboti arba iškreipti konkurenciją visoje nacionalinėje rinkoje arba jos dalyje, pirmiausia tai:

a) tiesioginis ar netiesioginis kainų arba kitų prekybos ar paslaugų sąlygų nustatymas;

<...>“.

7 — Trumpai tariant, vertikalūs susitarimai – tai įmonių, veikiančių skirtinguose gamybos ir paskirstymo lygmenyse, susitarimai; konkrečiai žr. Reglamento Nr. 2790/1999 2 straipsnio 1 dalį.

8 — Trumpai tariant, vertikalūs apribojimai – tai vertikalūs susitarimai (žr. 7 išnašą), kuriuose yra konkurencijos apribojimų; konkrečiai žr. Reglamento Nr. 2790/1999 2 straipsnio 1 dalies antrąją pastraipą.

9 — Žr. Reglamento Nr. 2790/1999 13 straipsnį. Susitarimams, įsigaliojusiems 2000 m. gegužės 31 d. ir tenkinantiems bendrosios išimties taikymo sąlygas, nustatytas Reglamente Nr. 1984/83, tačiau netenkinantiems išimties taikymo sąlygų, nustatytų Reglamente Nr. 2790/1999, pastarojo 12 straipsnio 2 dalyje numatytas pereinamasis laikotarpis iki 2001 m. gruodžio 31 dienos.

10 — 1989 m. liepos 18 d. BOE Nr. 170, p. 22747.

9. 1992 m. vasario 21 d. buvo priimtas Karaliaus dekretas Nr. 157/1992 [11], kuris nustatė Įstatymo 16/1989 dėl konkurencijos apsaugos (Ley 16/1989 de Defensa de la Competencia) taikymo tvarką. Jo 1 straipsnio 1 dalyje, vadinamoje „Bendrosios išimtys", numatyta:

„Pagal (Įstatymo 16/1989) 5 straipsnio 1 dalies a punktą leidžiami susitarimai, kuriuos sudaro tik dvi įmonės, priklausančios toliau nurodytoms grupėms, ir kurie turi įtakos tik vidaus rinkai ir atitinka toliau nurodytas kiekvienai grupei taikomas sąlygas:

<...>

b) išimtinio pirkimo sutartys, kuriomis viena sutarties šalis įsipareigoja pirkti tam tikras prekes tik iš kitos šalies, su ja susijusios įmonės arba jos prekes įpareigotos platinti trečiosios įmonės su tikslu vėliau parduoti, jei jos atitinka Reglamento (EEB) Nr. 1984/83 nuostatas.

<...>"

11 — 1992 m. vasario 29 d. BOE Nr. 52, p. 7106.

10. Siekiant atsižvelgti į Bendrijos lygmeniu priimtas naujas teisės normas, ypač į Reglamentą Nr. 2790/1999, šis Karaliaus dekretas buvo panaikintas ir pakeistas 2003 m. kovo 28 d. Karaliaus dekretu Nr. 378/2003 [12].

III — Faktinės aplinkybės ir pagrindinė byla

11. 1995 m. gegužės 4 d. konfederacija Ispanijos ekonomikos ministerijai [13] pateikė skundą dėl tam tikrų naftos perdirbimo įmonių, pirmiausia dėl *CEPSA*, vykdomų konkurenciją pažeidžiančių veiksmų degalinių sektoriuje. Konfederacija šiame skunde, be kita ko, kaltino *CEPSA*, kad komiso ir (arba) atstovavimo sutartys, kokias paprastai *CEPSA* sudaro su tais Ispanijos degalinių operatoriais, kuriems ji tiekia kurą, pažeidžia konkurenciją ir kad tokios sutartys, remiantis konfederacijos pastabomis, kurių niekas negincijo, sudaromos su 95 % degalinių, priklausančių *CEPSA* degalinių tinklui.

12. Nors ne visų šio pobūdžio sutarčių tekstas yra vienodas, tačiau, prašymą priimti

12 — 2003 m. balandžio 15 d. BOE Nr. 90, p. 14851.

13 — Ministerio de Economía y Hacienda, Servicio de Defensa de la Competencia.

prejudicinį sprendimą pateikusio teismo duomenimis, daugumai jų būdingi pirmiausia šie bendri bruožai:

— Degalinių operatorius įsipareigoja pardavinėti tik *CEPSA* tiekiamus degalus ir kurą jos nustatytomis mažmeninėmis pardavimo kainomis laikydamasis jos nustatytų pardavimo sąlygų ir būdų.

Tol, kol galioja sutartis, degalinių operatoriui draudžiama tiesiogiai arba netiesiogiai leisti pardavinėti prekes, konkuruojančias su prekėmis, kurios yra išimtinio pirkimo sutarties dalykas, arba skatinti jų pardavimą arba pačiam dalyvauti tokiuose sandoriuose, jei jie būtų pradėti arba vykdomi sutartyje numatytoje degalinėje (arba visiškai greta jos).

— Degalinių operatorius prisiima su prekėmis, numatytomis išimtinio pirkimo sutartyje, susijusią riziką nuo tada, kai gauna jas iš *CEPSA* ir kai jos „pro jungę patenka į degalinės laikymo rezervuarus arba talpyklas".

Nuo to momento degalinių operatorius įsipareigoja laikyti šias prekes tokiomis sąlygomis, kad jos nebūtų prarastos ar sugadintos, ir prireikus atsako tiek *CEPSA*, tiek ir tretiesiems asmenims už bet kokį prekių praradimą, sugadinimą ar sumaišymą ir dėl to atsiradusią žalą.

— Degalinės operatorius privalo sumokėti *CEPSA* už degalus ir kurą per devynias dienas nuo jų pristatymo į degalinę dienos pagal *CEPSA* išrašytą sąskaitą važtaraštį.

— Degalinių operatorius gauna iš *CEPSA* degalinėms atitinkamai mokamus komisinius. Šiuos komisinius, įskaitant laidavimo komisinius, sudaro atitinkamo dydžio suma už litrą (priklausomai nuo to, ar tai benzinas, A ir B dyzelis ar C dyzelis) ir fiksuotas metinis atlygis. *CEPSA* komisinius sumoka per devynias dienas nuo prekių pristatymo į degalinę dienos.

13. Dėl konfederacijos skundo nagrinėjimo procedūra 1997 m. lapkričio 7 d. buvo iš dalies sustabdyta. Dėl šio sprendimo kon-

federacija iš pradžių pateikė ieškinį *Tribunal de Defensa de la Competencia*, ir šis jį atmetė. Vėliau jos skundo nepatenkino ir *Audiencia Nacional*. Šiuo metu konfederacijos kasacinis skundas dėl *Audiencia Nacional* sprendimo nagrinėjamas *Tribunal Supremo* [14].

IV — Prašymas priimti prejudicinį sprendimą ir procesas Teisingumo Teisme

14. *Tribunal Supremo* 2005 m. kovo 3 d. nutartimi sustabdė bylos nagrinėjimą ir pateikė Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar Reglamento (EEB) Nr. 1984/83 10–13 straipsnius reikia aiškinti taip, kad jie taikomi išimtinio degalų ir kuro platinimo sutartims, formaliai pavadintoms komiso arba atstovavimo sutartimis, pagal kurias:

a) degalinių operatorius įsipareigoja pardavinėti tik tiekėjo tiekiamus degalus ir kurą tiekėjo nustatytomis mažmeninėmis pardavimo kainomis laikydamasis tiekėjo nustatytų pardavimo sąlygų ir būdų;

b) degalinių operatorius prisiima su prekėmis susijusią riziką nuo tada, kai jas gauna į savo degalinės laikymo rezervuarus;

c) nuo prekių gavimo momento operatorius įsipareigoja laikyti jas tokiomis sąlygomis, kad prekės nebūtų prarastos ar sugadintos, ir prireikus atsako tiekėjui ar tretiesiems asmenims už bet kokį prekių praradimą, sugadinimą ar sumaišymą ir už dėl to kylančius nuostolius;

d) degalinės operatorius privalo sumokėti tiekėjui už degalus ar kurą per devynias dienas po jų pristatymo į degalinę dienos?“

15. Per procesą Teisingumo Teisme rašytines ir žodines pastabas pateikė konfederacija, *CEPSA* ir Europos Bendrijų Komisija.

14 — Toliau taip pat – prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

V — Vertinimas

A — *Prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtinumas*

16. Tiek *CEPSA*, tiek ir Europos Bendrijų Komisija abejoja dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtinumo.

Dėl nacionalinėje teisėje pateiktos nuorodos į Bendrijos teisės nuostatas

17. Pirmiausia *CEPSA* pabrėžia, kad nagrinėjamos bylos aplinkybės susijusios tik su vidaus teise, todėl byla turi būti nagrinėjama vadovaujantis vien tik nacionaline teise. Bendrijos teisė netaikoma ir negali būti pripažinta taikytina net ir remiantis Karaliaus dekretu Nr. 157/1992. Priešingai, Karaliaus dekreto Nr. 157/1992 1 straipsnio 1 dalies b punkte daroma tik nuoroda į Reglamentą Nr. 1984/83. Todėl, *CEPSA* manymu, Teisingumo Teismas nėra kompetentingas atsakyti į pateiktą prejudicinį klausimą.

18. Manęs ši pozicija neįtikina.

19. Būtent nacionalinis teismas, nagrinėjantis teisinį ginčą ir priimantis sprendimą, atsižvelgdamas į konkrečias aplinkybes, vertina prejudicinio sprendimo reikalingumą sprendimui priimti ir Teisingumo Teismui pateikiamų prejudicinių klausimų svarbą. Teisingumo Teismas gali nacionalinio teismo prašymą priimti prejudicinį sprendimą atmesti tik tada, kai akivaizdu, kad nacionalinio teismo prašymas išaiškinti Bendrijos teisę visiškai nesusijęs su pagrindinės bylos faktais ar ginčo dalyku arba kai klausimas yra hipotetinis ar bendro pobūdžio ir Teisingumo Teismui nežinomos faktinės ir teisinės aplinkybės, būtinos norint naudingai atsakyti į jam pateiktus klausimus [15]. Išskyrus šiuos atvejus, Teisingumo Teismas paprastai privalo atsakyti į prejudicinius klausimus dėl Bendrijos teisės nuostatų išaiškinimo [16]. Tai taikoma ir tiems atvejams, kai šios nuostatos tampa svarbios tik dėl nuorodų, pateiktų vidaus teisės aktuose. Remiantis nusistovėjusia teismo praktika atsakyti į prejudicinius klausimus, kuriais prašoma išaiškinti Bendrijos teisės nuostatas, į kurias tik nurodoma nacionalinės teisės aktuose siekiant reglamentuoti valstybės vidaus situacijas, nedraudžia nei EB 234 straipsnio tekstas, nei

15 — Nusistovėjusi teismo praktika, žr. tik 1995 m. gruodžio 15 d. Sprendimą *Bosman* (C-415/93, Rink. p. I-4921, 59–61 punktai) ir 2006 m. sausio 10 d. Sprendimą *International Air Transport Association* (C-344/04, Rink. p. I-403, 24 punktas).

16 — Sprendimas *Bosman* (nurodytas 15 išnašoje, 59 punktas) ir sprendimas *International Air Transport Association* (nurodytas 15 išnašoje, 24 punktas).

proceso dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą logika ir tikslas [17].

20. Priešingai, kaip Teisingumo Teismas yra ne kartą pripažinęs, egzistuoja konkretus Bendrijos interesas, kad, siekiant ateityje išvengti aiškinimo skirtumų, iš Bendrijos teisės perimtos nuostatos ar sąvokos būtų aiškinamos vienodai, nesvarbu, kokiomis aplinkybėmis jos taikomos [18].

21. Šis interesas, kad Bendrijos teisės nuostatos pagal galimybes būtų aiškinamos ir taikomos vienodai, ypač svarbus konkurencijos teisės srityje.

22. Viena vertus, konkurencijos teisei yra būdinga tai, kad neretai vienoms ir toms pačioms aplinkybėms, šalia nacionalinių teisės nuostatų, gali būti taikomos ir Bendrijos teisės nuostatos [19]. Tokia praktika kaskart taikoma tada, kai kertasi nacionalinės teisės ir Bendrijos teisės taikymo sritys, t. y. kai įmonių susitarimams taikoma ne tik nacionalinė konkurencijos teisė, bet ir EB 81 straipsnis, ypač tada, kai jie gali daryti poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai šios nuostatos prasme.

23. Įsigaliojus Reglamentui Nr. 1/2003 [20] nacionalinėms konkurencijos institucijoms ir teismams net aiškiai draudžiama tokiais atvejais taikyti vien tik savo nacionalinę konkurencijos teisę. Priešingai, pagal Reglamento Nr. 1/2003 3 straipsnį tokiais atvejais turi būti paraleliai taikomi nacionalinės konkurencijos teisės aktai ir EB 81 straipsnis [21], atsižvelgiant į viršenybę turinčias Bendrijos teisės nuostatas, įskaitant ir bendrosios išimties reglamentus [22].

24. Tačiau, kita vertus, daugelio valstybių narių nacionaliniai konkurencijos teisės ak-

17 — 1990 m. spalio 18 d. Sprendimas *Dzodzi* (sujungtose bylose C-297/88 ir C-197/89, Rink. p. I-3763, 34–36 punktai); 1990 m. lapkričio 8 d. Sprendimas *Gmurzynska-Bscher* (C-231/89, Rink. p. I-4003, 19–25 punktai); 1997 m. liepos 17 d. Sprendimas *Leur-Bloem* (C-28/95, Rink. p. I-4161, 24–27 punktai) ir sprendimas *Giloy* (C-130/95, Rink. p. I-4291, 20–23 punktai); 2001 m. sausio 11 d. Sprendimas *Kofisa Italia* (C-1/99, Rink. p. I-207, 20–22 punktai); 2005 m. kovo 17 d. Sprendimas *Feron* (C-170/03, Rink. p. I-2299, 11 punktas) ir 2006 kovo 16 d. Sprendimas *Poseidon Chartering* (C-3/04, Rink. p. I-2505, 14 ir 15 punktai); panašus 2003 m. sausio 7 d. Sprendimas *BIAO* (C-306/99, Rink. p. I-1, 88–90 punktai).

18 — Šia prasme sprendimas *Dzodzi* (nurodytas 17 išnašoje, 37 punktas); sprendimas *Leur-Bloem* (nurodytas 17 išnašoje, 32 punktas); sprendimas *Giloy* (nurodytas 17 išnašoje, 28 punktas); *Kofisa Italia* (nurodytas 17 išnašoje, 32 punktas) ir sprendimas *Poseidon Chartering* (nurodytas 17 išnašoje, 16 punktas).

19 — 1969 m. vasario 13 d. Sprendimas *Walt Wilhelm* (14/68, Rink. p. 1, 3 punktas); tuo pačiu klausimu žr. 1980 m. liepos 10 d. Sprendimą *Giry ir Guerlain* (sujungtose bylose 253/78 ir 1/79–3/79, Rink. p. 2327, 15 punktas); 1992 m. liepos 16 d. Sprendimą *Asociación Española de Banca Privada ir kt.* (C-67/91, Rink. p. I-4785, 11 punktas) ir 1998 m. lapkričio 26 d. Sprendimą *Bronner* (C-7/97, Rink. p. I-7791, 19 punktas).

20 — Reglamentu Nr. 1/2003 buvo modernizuotos konkurencijos taisyklės dėl EB 81 ir EB 82 straipsnių įgyvendinimo ir nacionalinėms institucijoms ir teismams suteiktos didesnės galimybės taikyti Europos konkurencijos teisę; šiuo klausimu, pavyzdžiui, žr. Reglamento Nr. 1/2003 šeštą, septintą ir penkioliktą konstatuojamąsias dalis bei jo 5 ir 6 straipsnius.

21 — Reglamento Nr. 1/2003 3 straipsnio 1 dalis.

22 — Šiuo klausimu Reglamento Nr. 1/2003 3 straipsnio 2 dalies pirmas sakinys.

tai, net ir skirti tik šalies vidaus situacijoms, orientuojami į atitinkamas Bendrijos teisės nuostatas. Taip buvo jau ir anksčiau, o neseniai įsigaliojęs Reglamentas Nr. 1/2003 vėl patvirtino tokios tendencijos buvimą.

25. Tokį orientavimą į Bendrijos teisę galima įžvelgti ir čia nagrinėjamuose Ispanijos konkurencijos įstatymuose: kaip nurodė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, jau Įstatymo Nr. 16/1989 (Ley de Defensa de la Competencia) 1 straipsnio 1 dalis yra glaudžiai susijusi su EB 81 straipsnio 1 dalimi. Taip pat Karaliaus dekreto Nr. 157/1992 preambulėje [23] aiškiai nurodomas užsibrėžtas tikslas suderinti Ispanijos vidaus teisės ir Bendrijos teisės taikymo sritis [24]. Vadinasi, Karaliaus dekreto 1 straipsnio 1 dalies b punkte daromą aiškią nuorodą į tuo laiku galiojusią Bendrijos konkurencijos teisę, konkrečiai į Reglamentą Nr. 1984/83 [25], taip pat reikėtų vertinti atsižvelgiant į šį kontekstą.

26. Taigi būtent todėl, kad tokia Bendrijos bendrosios išimties reglamentą nurodanti nacionalinės konkurencijos teisės norma gali būti taikoma atskirai rba kartu su Bendrijos teisės nuostatoms, yra ypač svarbu, kad atitinkami Bendrijos teisės aktai būtų aiškinami ir taikomi vienodai. Būtina išvengti vienos ir tos pačios Bendrijos teisės nuostatos aiškinimo skirtumų, kurie atsiranda dėl to, kad ji aiškinama atsižvelgiant į tai, kaip ji taikoma tam tikru atveju: ar tik netiesiogiai (dėl nacionalinėje teisėje daromos nuorodos), ar, priešingai, tiesiogiai (nes, šalia nacionalinės teisės normos, taikomas ir EB 81 straipsnis).

27. Tokiomis aplinkybėmis nėra abejonės dėl to, kad nacionalinis teismas pagal EB 234 straipsnį gali kreiptis į Teisingumo Teismą dėl Bendrijos konkurencijos teisės nuostatos, šiuo atveju bendrosios išimties, numatytos Reglamente Nr. 1984/83, išaiški-

23 — Karaliaus dekreto Nr. 157/1992 preambulės antroje dalyje išdėstyta taip: „Atsižvelgiant į tai, kad nuo *Ley de Defensa de la Competencia* įsigaliojimo praėjo tam tikras laiko tarpas, yra tikslinga mūsų teisės sistemoje numatyti išimtis tiems susitarimams, kurie vadovaujantis ta pačia reglamentavimo technika jau yra Bendrijos teisėje numatytų išimčių dalykas, jei jie patenka į jos taikymo sritį. Tai padėtų <...> suderinti nacionalinės teisės ir Bendrijos teisės aktus atitinkamose jų taikymo srityse."

24 — Lygiai tas pats taikoma ir Karaliaus dekretui Nr. 378/2003, panaikinusiam ir pakeitusiam Karaliaus dekretą Nr. 157/1992; Karaliaus dekreto Nr. 378/2003 preambulės ketvirtoje ir penktoje dalyse atitinkamai pabrėžiama būtinybė suderinti nacionalinius ir Bendrijos teisės aktus, reglamentuojančius bendras išimtis, ir atsižvelgti į Bendrijos lygmeniu įvykusius svarbius pasikeitimus, be kita ko, į tai, kad buvo išleistas Reglamentas Nr. 2790/1999.

25 — Taigi, atvirkščiai nei teigia *CEPSA*, nagrinėjama byla taip pat iš esmės skiriasi nuo bylos *Kleinwort Benson*, nes jai taikomoje nacionalinėje teisėje nebuvo panašios nuorodos, ir net buvo aiškiai leidžiama nukrypti nuo Bendrijoje galiojančių reikalavimų (1995 m. kovo 28 d. Sprendimas *Kleinwort Benson* (C-346/93, Rink. p. I-615, ypač 16–19 punktai; tai buvo susiję su Briuselio konvencija).
Tačiau, nepaisant to, vien tik nacionalinis teismas gali nuspręsti, kokia yra vidaus teisės aktuose į Bendrijos teisę daromos nuorodos konkreti taikymo sritis (žr. sprendimą *Dzodzi* (nurodytas 17 išnašoje, 41 ir 42 punktas) bei sprendimą *Leur-Bloem* (nurodytas 17 išnašoje, 33 punktas)).

nimo, netgi jei ji svarbi tik netiesiogiai, t. y. dėl nuorodos, daromos nacionalinėje teisėje, ir yra svarbi tik šalies vidaus situacijoms [26].

Dėl būtinumo atsakyti į prejudicinį klausimą laiko požiūriu

28. Iš tiesų nagrinėjamu atveju Komisija abejoja dėl būtinybės atsakyti į prejudicinį klausimą, nes per tą laiką Reglamentas Nr. 1984/83 buvo pakeistas Reglamentu Nr. 2790/1999, todėl pirmojo išaiškinimas pagrindinei bylai praktiškai būtų nedaug naudingas.

29. Tačiau ir su šiuo prieštaravimu aš nesutinku. Kaip buvo minėta [27], remiantis nusistovėjusia teismo praktika tik nacionalinis teismas, nagrinėjantis teisinį ginčą ir priimantis sprendimą, atsižvelgdamas į konkrečias aplinkybes, vertina prejudicinio sprendimo reikalingumą sprendimui priimti ir Teisingumo Teismui pateikiamų prejudicinių klausimų svarbą. Teisingumo Teismas gali atmesti nacionalinio teismo prašymą priimti prejudicinį sprendimą *tik tada, kai akivaizdu*, kad nacionalinio teismo prašymas išaiškinti Bendrijos teisę niekaip nesusijęs su pagrindinės bylos faktais ar ginčo dalyku arba kai klausimas yra hipotetinis ar bendro pobūdžio, ir Teisingumo Teismui nežinomos faktinės ir teisinės aplinkybės, būtinos norint naudingai atsakyti į jam pateiktus klausimus. Išskyrus šiuos atvejus, Teisingumo Teismas paprastai privalo atsakyti į prejudicinius klausimus dėl Bendrijos teisės nuostatų išaiškinimo.

30. Nagrinėjamu atveju jokiu būdu nėra *akivaizdu*, kad nebūtina atsakyti į *Tribunal Supremo* pateiktą klausimą todėl, kad Reglamentas Nr. 1984/83 per tą laiką nustojo galios. Nagrinėjant bylą Ispanijos teismuose būtent ginčijamasi dėl to, ar 1997 m. buvo teisėtai nutraukta tyrimo procedūra, pradėta gavus konfederacijos skundą. Nebūtų labai klaidinga manyti, kad 1997 m. priimto sprendimo nutraukti nagrinėjimą teisėtumas turi būti vertinamas pagal tuo metu galiojusius teisės aktus, taigi ir pagal Karaliaus dekretą Nr. 157/1992, ir dėl jame daromos nuorodos — pagal Reglamentą Nr. 1984/83.

31. Kad ir kaip būtų, Teisingumo Teismas bet kuriuo atveju turi nacionaliniam teismui pateikti visapusišką Bendrijos teisės aiškinimą, kuris gali būti naudingas sprendimui šio teismo nagrinėjamoje byloje priimti. Todėl jis savo sprendime taip pat gali atsižvelgti į Bendrijos teisės normas, kurių

26 — Šiuo klausimu dar kartą žr. 17 išnašoje nurodytą teismo praktiką.

27 — Žr. pirmesnį šios išvados 19 punktą ir 15–17 išnašose nurodytą teismo praktiką.

nacionalinis teismas savo prejudiciniame klausime nepaminėjo [28]. Taigi Teisingumo Teismas gali pats nuspręsti savo atsakymą į prejudicinį klausimą dėl Reglamento Nr. 1984/83 išaiškinimo papildyti pastabomis dėl EB 81 straipsnio ir Reglamento Nr. 2790/1999 [29], ir tai neturės jokio poveikio *Tribunal Supremo* pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtinumui.

Nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nurodomos faktinės aplinkybės

32. Be to, Komisija pasigenda išsamaus pagrindinės bylos faktinių aplinkybių išdėstymo.

33. Remiantis nusistovėjusia teismo praktika, nacionaliniam teismui naudingas Bendrijos teisės išaiškinimas galimas tik tuomet, kai nutartyje dėl prejudicinių klausimų pateikimo nurodomos faktinės aplinkybės ir teisinis pagrindas, su kuriais susiję nacionalinio teismo klausimai, arba bent paaiškinamos faktinės prielaidos, kuriomis paremti šie klausimai [30]. Ne mažiau svarbu, kad šie duomenys ir valstybių narių vyriausybėms bei kitoms proceso šalims suteiktų galimybę pateikti pastabas pagal Teisingumo Teismo statuto 23 straipsnį [31]. Kartu būtina atkreipti dėmesį į tai, kad šioms proceso šalims pateikiamas tik prašymas priimti prejudicinį sprendimą [32].

34. Ypač konkurencijos srityje, neretai labai sudėtingoje, būtina tiksliai pateikti faktines pagrindinės bylos aplinkybes ir teisinį pagrindą [33]. Teisingumo Teismas taip pat ir būtent šioje srityje neturėtų kelti pernelyg griežtų nacionalinių teisėjų nutarčių dėl prejudicinių klausimų pateikimo rengimo

28 — Nusistovėjusi teismo praktika; žr. tik 1994 m. vasario 2 d. Sprendimą *Verband Sozialer Wettbewerb, „Clinique"* (C-315/92, Rink. p. I-317, 7 punktas); 2004 m. sausio 22 d. Sprendimą *COPPI* (C-271/01, Rink. p. I-1029, 27 punktas); 2004 m. rugsėjo 7 d. Sprendimą *Trojani* (C-456/02, Rink. p. I-7573, 38 punktas) ir 2006 m. vasario 23 d. Sprendimą *Keller Holding* (C-471/04, Rink. p. I-2107, 26 punktas).

29 — Šiuo klausimu žr. šios išvados 38–74 punktus.

30 — 1993 m. sausio 26 d. Sprendimas *Telemarsicabruzzo ir kt.* (sujungtose bylose C-320/90–C-322/90, Rink. p. I-393, 6 punktas); 2000 m. balandžio 13 d. Sprendimas *Lehtonen ir Castors Braine* (C-176/96, Rink. p. I-2681, 22 punktas); 2005 m. vasario 17 d. Sprendimas *Viacom Outdoor* (C-134/03, Rink. p. I-1167, 22 punktas); 2005 m. gruodžio 6 d. Sprendimas *ABNA ir kt.* (sujungtose bylose C-453/03, C-11/04, C-12/04 ir C-194/04, Rink. p. I-10423, 45 punktas) ir 2006 m. kovo 23 d. Sprendimas *Enirisorse* (C-237/04, Rink. p. I-2843, 17 punktas); kiekviename jų pateikiami kiti įrodymai.

31 — 1982 m. balandžio 1 d. Sprendimas *Holdijk ir kt.* (sujungtose bylose 141/81–143/81, Rink. p. 1299, 6 punktas); sprendimas *Lehtonen ir Castors Braine* (nuodytas 30 išnašoje, 23 punktas); sprendimas *ABNA* (nurodytas 30 išnašoje, 47 punktas) ir sprendimas *Enirisorse* (nurodytas 30 išnašoje, 18 punktas); taip pat 1997 m. birželio Nutartis *Banco de Fomento e Exterior* (C-66/97, Rink. p. I-3757, 8 punktas); 2000 m. birželio 28 d. Nutartis *Laguillaumie* (C-116/00, Rink. p. I-4979, 14 punktas); 2002 m. spalio 8 d. Nutartis *Viacom I* (C-190/02, Rink. p. I-8289, 14 punktas) ir 2004 m. vasario 11 d. Nutartis *Cannito ir kt.* (sujungtose bylose C-438/03, C-439/03, C-509/03 ir C-2/04, Rink. p. I-1605, 8 punktas).

32 — Sprendimas *Holdijk* (nurodytas 31 išnašoje, 6 punktas); sprendimas *Lehtonen ir Castors Braine* (nurodytas 30 išnašoje, 23 punktas) ir sprendimas *Enirisorse* nurodytas 30 išnašoje, 18 punktas); taip pat nutartis *Banco de Fomento e Exterior* (nurodyta 31 išnašoje, 8 punktas); nutartis *Laguillaumie* (nurodyta 31 išnašoje, 14 punktas); nutartis *Viacom I* (nurodyta 31 išnašoje, 14 punktas) ir nutartis *Cannito* (nurodyta 31 išnašoje, 8 punktas).

33 — Sprendimas *Lehtonen ir Castors Braine* (nurodytas 30 išnašoje, 22 punktas) ir sprendimas *Viacom Outdoor* (nurodytas 30 išnašoje, 23 punktas); taip pat 1993 m. kovo 19 d. Nutartis *Banchero* (C-157/92, Rink. p. I-1085, 5 punktas); nutartis *Laguillaumie* (nurodyta 31 išnašoje, 19 punktas) ir nutartis *Viacom I* (nurodyta 31 išnašoje, 22 punktas).

reikalavimų, kad jiems netaptų praktiškai neįmanoma pateikti prašymo priimti prejudicinį sprendimą, nes, įsigaliojus Reglamentui Nr. 1/2003, nacionalinių teismų ir Teisingumo Teismo teisinio bendradarbiavimo svarba greičiau išaugo nei sumažėjo [34]. Tačiau toks bendradarbiavimas kartu įpareigoja nacionalinius teismus nutartis dėl prejudicinių klausimų pateikimo konkurencijos teisės srityje rengti itin rūpestingai [35].

35. Iš tikrųjų nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą pačios faktinės aplinkybės išdėstytos labai trumpai. Todėl Komisija teisingai pažymi, kad išsamiau turėtų būti išdėstyta informacija, pavyzdžiui, apie tai, kam nuosavybės teise priklauso *CEPSA* pristatytas kuras [36], taip pat informacija, kas apmoka transporto išlaidas ir kas finansuoja jo rinkodarą. Toliau pageidautina informacija apie tai, kiek laiko pristatytas kuras išbūna su *CEPSA* sutartį pasirašiusių degalinių rezervuaruose.

36. Vis dėlto, nepaisant šių trūkumų, mano manymu, nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateiktų duomenų pakanka, kad būtų galima suprasti pagrindinės bylos dalyką. Be to, konkrečių faktinių aplinkybių vertinimas juk yra ne Teisingumo Teismo, o nacionalinio teisėjo kompetencija [37]. Teisingumo Teismas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui turi pateikti tik bylai svarbių Bendrijos teisės nuostatų išaiškinimą [38]. Šiam tikslui nagrinėjamu atveju pateiktų pagrindinės bylos faktinių aplinkybių išdėstymas yra pakankamas.

Tarpinė išvada

37. Todėl prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra priimtinas.

B — *Prejudicinio klausimo turinio vertinimas*

1. Pradinės pastabos

38. Pagrindinėje byloje yra ginčijama tai, ar Ispanijos konkurencijos tarnyba teisėtai nutraukė savo tyrimo procedūrą dėl *CEPSA* su degalinėmis, kurioms ji tiekia kurą, sudaromų sutarčių ir pirmiausia dėl jose degalinėms numatytų privalomų mažmeninių pardavimo

34 — Šiuo klausimu taip pat žr. pirmesnę 20 išnašą.

35 — Šiame kontekste taip pat žr. mano ankstesnę 2004 m. spalio 28 d. išvadą, pateiktą byloje *Viacom Outdoor* (C-134/03, nurodyta 30 išnašoje, 42 punktas).

36 — Kad būtų paprasčiau, toliau bus vartojama tik viena sąvoka „kuras", tačiau nagrinėjamu atveju pateikiamos pastabos taikomos ir kitoms kuro rūšims.

37 — 1979 m. lapkričio 15 d. Sprendimas *Denkavit Futtermittel* (36/79, Rink. p. 3439, 12 punktas); 2006 m. sausio 19 d. Sprendimas *Bouanich* (C-265/04, Rink. p. I-923, 54 punktas); 2006 m. vasario 23 d. Sprendimas *CLT-Ufa* (C-253/03, paskelbtas Rink. p. I-1831, 35 ir 36 punktai) ir 2006 m. kovo 30 d. Sprendimas *Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti* (C-451/03, Rink. p. I-2941, 69 punktas); panašus 1985 m. liepos 3 d. Sprendimas *Binon* (243/83, Rink. p. 2015, 21 punktas).

38 — Sprendimas *Gmurzynska-Bscher* (nurodytas 17 išnašoje, 21 punktas); 1993 m. balandžio 1 d. Sprendimas *Hewlett Packard* (C-250/91, Rink. p. I-1819, 9 punktas) ir 2005 m. spalio 6 d. Sprendimas *MyTravel* (C-291/03, Rink. p. I-8477, 43 punktas).

kainų. Taigi Teisingumo Teismui pateiktą prejudicinį klausimą reikia vertinti atsižvelgiant į šias aplinkybes. Jį pateikęs *Tribunal Supremo* iš esmės klausia, ar Reglamento Nr. 1984/83 10–13 straipsniai, taikomi degalinių sutartims, apima ir susitarimus, vadinamus komiso ir (arba) atstovavimo sutartimis, kuriuos *CEPSA* paprastai sudaro su tais degalinių operatoriais, kuriems ji tiekia kurą.

2. EB 81 straipsnio 1 dalies taikomumas prekybos atstovams: sąvoka „įmonių susitarimas“

39. Nurodyto pobūdžio sutartys į Reglamento Nr. 1984/83 taikymo sritį iš viso gali patekti tik tada, kai jose numatyti EB 81 straipsnio 1 dalyje (anksčiau EB sutarties 85 straipsnio 1 dalis) nurodyti *įmonių susitarimai* [39], nes Reglamente Nr. 1984/83 numatyta bendrosios išimties tvarka EB 81 straipsnio 3 dalies (anksčiau EB sutarties 85 straipsnio 3 dalis) prasme leidžia tam tikromis sąlygomis netaikyti EB 81 straipsnio 1 dalyje numatyto draudimo tam tikroms ten smulkiau nurodytoms įmonių susitarimų grupėms.

40. Taigi, prieš darant išvadą dėl Reglamento Nr. 1984/83, reikia atsakyti į preliminarų klausimą, ar tos komiso ir (arba) atstovavimo sutartys [40], kurias *CEPSA* paprastai sudaro su degalinėmis, kurioms ji tiekia kurą, apskritai patenka į EB 81 straipsnio 1 dalies taikymo sritį.

41. EB 81 straipsnio 1 dalis taikoma ne tik horizontaliems įmonių, esančių tame pačiame gamybos ir platinimo lygmenyje, susitarimams; priešingai, ši nuostata apima taip pat vertikalius įmonių, veikiančių skirtinguose ekonominės veiklos lygmenyse, susitarimus [41].

42. Atstovavimo sutartys susijusios su tokiu vertikaliu santykiu ir todėl iš principo jos galėtų patekti į EB 81 straipsnio 1 dalies taikymo sritį. Tačiau tai galioja tik tada, kai tiek komitentas, tiek ir prekybos atstovas yra laikomi įmone, taigi tada, kai susitarimą sudaro dvi savarankiškos įmonės.

39 — EB 81 straipsnio 1 dalis taip pat taikoma įmonių asociacijų sprendimams ir suderintiesiems veiksmams. Tačiau nagrinėjamu atveju abi šios alternatyvos nėra svarbios, todėl toliau jos nebus smulkiau nagrinėjamos.

40 — Kad būtų paprasčiau, toliau vartojama tik sąvoka „prekybos atstovas“, tačiau nagrinėjamu atveju pateikiamos pastabos taikomos ir komisininkams.

41 — 1966 m. birželio 30 d. Sprendimas *LTM/MBU* (56/65, Rink. p. 282, 302 ir kt. punktai); 1995 m. spalio 24 d. Sprendimas *Volkswagen ir VAG Leasing* (C-266/93, Rink. p. I-3477, 17 punktas) ir 1998 m. balandžio 28 d. Sprendimas *Javico* (C-306/96, Rink. p. I-1983, 11 punktas); toliau žr. 1966 m. liepos 13 d. Sprendimą *Consten ir Grundig prieš Komisiją* (sujungtose bylose 56/64 ir 58/64, Rink. p. 322, 387); taip pat sprendimą *Italija prieš Tarybą ir Komisiją* (32/65, Rink. p. 458, 485): „Nereikia <...> pradėti daryti skirtumų ten, kur jų nedaroma Sutartyje.“ (Neoficialus vertimas)

43. Pagal konkurencijos teisę įmonės sąvoka apima bet kurį ūkinę veiklą vykdantį subjektą, kad ir koks būtų jo teisinis statusas ir finansavimo būdas [42], o prekių arba paslaugų siūlymą atitinkamoje rinkoje reikia vertinti kaip ekonominę veiklą [43]. Ten, kur atsiranda prekybos atstovai, reikia skirti dvi rinkas: pirma, rinką, kurioje prekybos atstovas galimiems komitentams siūlo savo, kaip tarpininko, paslaugas ir, antra, rinką, kurioje jis galimiems klientams siūlo komitento prekes ir paslaugas [44].

a) Prekybos atstovo statusas tarpininko paslaugų rinkoje

44. Pirmiausia dėl jo siūlomų tarpininko paslaugų: prekybos atstovas paprastai yra savarankiškas ūkio subjektas, vadinasi, įmonė EB 81 straipsnio 1 dalies prasme. Todėl atstovavimo sutarties sąlygoms, kuriomis komitentas savo prekybos atstovui, pavyzdžiui, paveda rūpintis tik tam tikrais klientais arba sritimis (sąlyga dėl išimties), arba, atvirkščiai, kuriomis jis iš savo prekybos atstovo reikalauja nedirbti su kitais komitentais (sąlyga dėl nekonkuravimo), turi būti taikomas EB 81 straipsnis [45]. Atrodo, kad dėl šios priežasties ir teismo praktika orientuojasi į šią nuostatą tais atvejais, kai prekybos atstovas dirba daugiau negu su vienu komitentu [46] arba iš dalies dirba komitentui, o iš dalies savo sąskaita [47].

45. Jei tai pritaikysime nagrinėjamam atvejui, tai nuostatos dėl išimtinio pirkimo, kurios paprastai numatomos *CEPSA* sutartyse su degalinėmis, turi būti laikomos susitarimais EB 81 straipsnio 1 dalies prasme, nes jos degalinių operatorius įpareigoja savo degalinėse prekiauti tik *CEPSA* kuru. Taigi, kaip ir sąlygos dėl nekonkuravimo atveju, jie negali dirbti su kitomis naftos perdirbimo įmonėmis. Vis dėlto EB 81 straipsnio 1 dalyje numatyto draudimo šioms nuostatoms galima netaikyti remiantis atitinkamais bendrosios išimties reglamentais (Reglamentas Nr. 1984/83 ir (arba) Reglamentas Nr. 2790/1999).

42 — Nusistovėjusi teismo praktika; žr. 1991 m. balandžio 23 d. Sprendimą *Höfner ir Elser* (C-41/90, Rink. p. I-1979, 21 punktas); 1998 m. birželio 18 d. Sprendimą *Komisiją prieš Italiją* (C-35/96, Rink. p. I-3851, 36 punktas); 2006 m. sausio 10 d. Sprendimą *Cassa di Risparmio di Firenze* (C-222/04, Rink. p. I-289, 107 punktas); sprendimą *Enirisorse* (nurodytas 30 išnašoje, 28 punktas) ir 2006 m. liepos 11 d. Sprendimą *FENIN prieš Komisiją* (C-205/03 P, Rink. p. I-6295, 25 punktas).

43 — 1987 m. birželio 16 d. Sprendimas *Komisija prieš Italiją* (118/85, Rink. p. 2599, 7 punktas); 1998 m. birželio 18 d. Sprendimas *Komisija prieš Italiją* (C-35/96, nurodytas 42 išnašoje, 36 punktas); sprendimas *Cassa di Risparmio di Firenze* (nurodytas 42 išnašoje, 108 punktas); sprendimas *Enirisorse* (nurodytas 30 išnašoje, 29 punktas) ir *FENIN prieš Komisiją* (nurodytas 42 išnašoje, 25 punktas).

44 — Tas pats galioja ir rinkai, kurioje komitentas apsirūpina tam tikra preke.

45 — Taip pat 2000 m. gegužės 24 d. Komisijos komunikatas „Vertikaliųjų apribojimų gairės" (OL C 291, p. 1, 19 punktas).

46 — Šia prasme taip pat 1987 m. spalio 1 d. Sprendimas *VVR, „Flämische Reisebüros"* (311/85, Rink. p. 3801, 20 ir 21 punktai); panašus sprendimas *Binon* (nurodytas 37 išnašoje, pirmiausia 20 ir 21 punktai).

47 — Šiuo klausimu žr. 1975 m. gruodžio 16 d. Sprendimą *Suiker Unie ir kt. prieš Komisiją* (sujungtose bylose 40/73–48/73, 50/73, 54/73–56/73, 111/73, 113/73 ir 114/73, Rink. p. 1663, ypač 544–547 punktai); taip pat sprendimą *Volkswagen ir VAG Leasing* (nurodytas 41 išnašoje, 19 punktas).

b) Prekybos atstovo statusas komitento prekių rinkoje

46. Tačiau prekybos atstovas, net ir būdamas juridiškai savarankiškas, negali būti automatiškai laikomas įmone EB 81 straipsnio prasme, jei tai susiję su jo komitentui vykdomais sandoriais, t. y. jei šis atstovas platina komitento prekes ir paslaugas atitinkamoje prekių rinkoje. Todėl ir prekybos atstovo, ir jo komitento susitarimams, numatantiems šių prekių ir paslaugų platinimo reikalavimus, pavyzdžiui, mažmeninės pardavimo kainos nustatymo, taip pat negali būti automatiškai taikomas EB 81 straipsnis ir Bendrijos teisėje taikoma bendrosios išimties tvarka. EB 81 straipsnis ir bendrosios išimties tvarka iš viso gali būti taikoma tik tada, kai prekybos atstovas komitento prekių ir paslaugų rinkoje veikia ekonomine prasme savarankiškai ir su komitentu nesudaro bendro ūkinio vieneto.

i) Rizikos tarp prekybos atstovo ir komitento pasidalijimas (skirstymas į tikruosius ir netikruosius prekybos atstovus)

47. Įmonės pagrindinis bruožas yra tas, kad ji yra savarankiškas ūkio subjektas ir prisiima su savo veikla susijusią riziką. Taigi svarbiausia žinoti, kas prisiima riziką, susijusią su prekybos atstovų sudarytais sandoriais – ar šią riziką prisiima prekybos atstovas, ar, priešingai, – komitentas [48].

48. Jei prekybos atstovas neprisiima jokios rizikos, susijusios su jo dėl komitento prekių sudarytais sandoriais, galima daryti išvadą, kad jis yra *tikrasis prekybos atstovas*. Tada sandorių vykdymo reikalavimai, kuriuos komitentas numato savo atstovui, kaip antai pardavimo kainos galutiniam vartotojui nustatymas, yra tik atstovui numatytos bendrosios pareigos – atstovauti savo komitento interesams ir laikytis jo atitinkamų instrukcijų – dalis [49]. Šiuo atveju prekybos atstovas, nepaisant jo juridinio savarankiškumo, atitinkamų prekių rinkoje nėra savarankiškas ūkio subjektas (įmonė), priešingai, šioje rinkoje jo statusas prilygsta darbuotojo [50] arba komitento veiksmų vykdytojo arba antrinės įmonės [51] statusui. Taigi atstovas

48 — Šia prasme sprendimas *Suiker Unie* (nurodytas 47 išnašoje, 538–542 punktai, pirmiausia 541 punktas); taip pat sprendimas *Volkswagen ir VAG Leasing* (nurodytas 41 išnašoje, 19 punktas). Be to, žr. Komisijos vertikalių apribojimų gaires (nurodytos 45 išnašoje, 13 punktas) ir jos Pranešimą dėl išimtinės prekybos sutarčių su prekybos atstovais (OL 139, p. 2921, 1 skyrius).

49 — Šiuo klausimu žr. 1986 m. gruodžio 18 d. Tarybos direktyvą 86/653/EEB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su savarankiškai dirbančiais prekybos agentais, derinimo (OL L 382, p. 17, toliau – Direktyva 86/653), pirmiausia jos 3 straipsnis bei Komisijos pranešimas dėl išimtinės prekybos sutarčių su prekybos atstovais (nurodytas 48 išnašoje, II skyrius).

50 — Žr., pavyzdžiui, 1999 m. rugsėjo 16 d. Sprendimą *Becu ir kt.* (C-22/98, Rink. I-5665, 26 punktas).

51 — Žr., pavyzdžiui, 1996 m. spalio 24 d. Sprendimą *Viho prieš Komisiją* (C-73/95 P, Rink. p. I-5457, 15–17 punktai).

tampa komitento pagalbiniu organu ir, būdamas toks, yra integruotas į komitento įmonę [52]. Vykdydami komitento prekės rinkodarą jie abu sudaro vieną ekonominį vienetą ir jų veiksmai toje rinkoje yra vieningi [53].

49. Tačiau jei finansinę riziką, susijusią su sudarytais sandoriais, bent iš dalies prisiima pats prekybos atstovas, turime *netikrojo prekybos atstovo sutartį*, pagal kurią atstovo statusas tampa panašus į savo sąskaita dirbančio prekybininko (taip pat vadinamo nepriklausomu platintoju) statusą. Tokiu atveju ir pats prekybos atstovas komitento prekių ir paslaugų rinkoje taip pat laikomas įmone, ir jo susitarimams su komitentu dėl sandorių vykdymo sąlygų atitinkamai taikomas EB 81 straipsnis [54].

50. Beje, reikėtų pažymėti, kad Komisija per posėdį teigė (kitaip negu anksčiau pateiktose savo rašytinėse pastabose), jog prekybos atstovas visada laikytinas įmone EB 81 straipsnio prasme. Aš su šia nuomone nesutinku. Toks požiūris lemtų, kad, priešingai galiojančiam apibrėžimui [55], pardavimo tarpininkai, kurie atitinkamos prekės rinkoje nevykdo jokios savarankiškos ūkinės veikos ir neprisiima rizikos, o, priešingai, joje tik vykdo komitento reikalavimus, pavyzdžiui, dėl jo prekių ir paslaugų mažmeninės pardavimo kainos, taip pat turėtų būti laikomi įmonėmis [56].

51. Visa tai galiausiai tėra dogmatinė problema, kuri praktiškai nėra svarbi norint atsakyti į Teisingumo Teismui pateiktą klausimą. Juk galiausiai ir Komisija priėjo prie išvados, kad būtent nuo to, kaip su sudarytais sandoriais susijusią riziką pasidalija prekybos atstovas ir komitentas, priklauso, ar tokioms susitarimų su komitentu nuostatoms, kaip antai dėl mažmeninės pardavimo kainos nustatymo, gali būti tai-

52 — Sprendimo *Volkswagen ir VAG Leasing* (nurodytas 41 išnašoje) *nereikėtų* suprasti taip, kad prekybos atstovo integravimas į komitento įmonę ir tai, kad pastarasis prisiima riziką, *yra du skirtingi kriterijai.* Nors šio sprendimo 19 punkte sakoma: „Atstovai savo nepriklausomo ūkio subjekto statusą gali prarasti tik tada, kai jie neprisiima jokios su atstovaujamojo asmens vardu suderėtomis ir sudarytomis sutartimis susijusios rizikos *ir* atlieka pagalbinę funkciją būdami integruoti į atstovaujamojo asmens įmonę“ (kitu šriftu išskirta mano). Tačiau rinkoje, kurioje parduodamos komitento prekės, atstovo integravimas į komitento įmonę ir tai, kad pastarasis prisiima riziką už sandorius, yra dvi to paties medalio pusės. Teismo praktika, kurioje ypatingas dėmesys skiriamas prekybos atstovo integravimo klausimui, buvo atitinkamai susijus ne tiek su komitentų prekių rinka, kiek su kita rinka, kurią būtina išskirti, su prekybos atstovų vykdomų tarpininko paslaugų rinka (šiuo klausimu žr. šios išvados 44 ir 45 punktus).

53 — Šiuo klausimu sprendimas *Suiker Unie* (nurodytas 47 išnašoje, 539, 541, 542 punktai) ir 2005 m. rugsėjo 15 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimas *DaimlerChrysler* (T-325/01, Rink. p. I-3319, 85, 86 ir 88 punktai). Be to, žr. Komisijos vertikaliųjų apribojimų gaires (nurodytos 45 išnašoje, 13 punktas) ir jos Pranešimą dėl išimtinės prekybos sutarčių su prekybos atstovais (nurodytas 48 išnašoje).

54 — Sprendimas *Suiker Unie* (nurodytas 47 išnašoje, 541 ir 542 punktai); sprendimas *Volkswagen ir VAG Leasing* (nurodytas 41 išnašoje, 19 punktas) ir sprendimas *DaimlerChrysler* (nurodytas 53 išnašoje, 87 punktas).

55 — Žr. šios išvados pirmesnį 43 punktą.

56 — Šia prasme taip pat neaiškios Komisijos vertikalių apribojimų gairės (nurodytos 45 išnašoje, 15 punktas), kuriose tikrasis prekybos atstovas apibrėžiamas kaip savarankiška įmonė, bet kartu teigiama, kad jis nevykdo nepriklausomos ūkinės veiklos.

komas draudimas pagal EB 81 straipsnį, ar ne. Ar minėto rizikos pasidalijimo pagrindu bus vertinamas atstovo, kaip įmonės, statusas, ar, kaip, atrodo, teigia Komisija, tik konkurenciją pažeidžiantis tokių komitento ir jo atstovo susitarimų pobūdis, nėra svarbu. Abiem atvejais vertinant rizikos pasidaljimą galima atsakyti į klausimą, ar EB 81 straipsnyje numatytas draudimas, o taip pat jo galimos išimtys yra taikomi, ar ne.

ii) Konkretaus rizikos pasidalijimo tarp prekybos atstovo ir komitento vertinimo kriterijai

52. Kaip pasidalijama rizika, t. y. ar finansinę riziką, susijusią su komitentui vykdoma veika, prisiima prekybos atstovas, ar, atvirkščiai, ją prisiima pats komitentas, priklausys nuo bendro visų konkrečios bylos aplinkybių vertinimo, priklausančio nacionalinio teismo kompetencijai [57]. Tačiau Teisingumo Teismas turi jam pateikti visapusišką Bendrijos teisės aiškinimą, kuris gali būti naudingas sprendimui pagrindinėje byloje priimti [58].

53. Čia lemia ne tiek formalus požiūris, grindžiamas tuo, kaip tarpininkas vadinamas – prekybos atstovu, komisininku, savarankišku platintoju ar savarankišku prekybininku, o priešingai, jo vaidmens konkrečių verslo santykių plotmėje ekonominis vertinimas. Todėl Teisingumo Teismas negali pateikti nacionaliniam teismui baigtinio kriterijų sąrašo, o gali tik nurodyti, kokiais tipiniais kriterijais galima remtis, pavyzdžiui, nagrinėjamu atveju vertinant rizikos pasidalijimą tarp proceso šalių [59].

54. Šiame kontekste svarbūs du esminiai rizikos tipai: pirma, tai – *prekių rizika*, susijusi su komitento prekėmis, ir, antra, – *investicijų rizika*, susijusi su šių prekių pardavimu.

55. *Prekių rizika* apima prekių transportavimo ir sandėliavimo sąnaudų apmokėjimą, dėl šių prekių atsiradusios žalos atlyginimą ir riziką, kad šioms prekėms nepavyks rasti pirkėjo (pardavimo rizika).

56. Vertinant tokią su prekėmis susijusią riziką, svarbiausias kriterijus yra tai, kam

57 — Šiuo klausimu žr. 37 išnašoje nurodytą teismo praktiką.

58 — Šiuo klausimu žr. 38 išnašoje nurodytą teismo praktiką.

59 — Tuo pačiu klausimu Komisijos vertikaliųjų apribojimų gairės (nurodytos 45 išnašoje, 16 ir 17 punktai).

nuosavybės teise priklauso parduodamos prekės [60]. Jei, kaip teigia *CEPSA*, komitentas nuosavybės teisę į prekę išlaiko tol, kol prekę įgyja tretieji asmenys, tai rodo, kad komitentas prisiima ir riziką. Tačiau jei nuosavybės teisė į prekes prekybos atstovui pereina jau anksčiau, tai reiškia, kad jis prisiima ir su prekėmis susijusią riziką. Nagrinėjamu atveju yra žinoma tik tiek, kad degalinių operatoriai su kuru susijusią riziką prisiima nuo tada, kai kuras patenka į jų talpyklas. Tai bet kokiu atveju leidžia daryti išvadą, kad degalinių operatorių statusas yra panašus į savininkų ir kad jie prisiima su prekėmis susijusią riziką jau prieš parduodami kurą tretiesiems asmenims.

57. Vertinant su prekėmis susijusią riziką, be informacijos apie nuosavybės santykius, svarbi informacija ir apie tai, kas apmoka jų transportavimo išlaidas [61]. Prekybos atstovas prisiima tokią dalį su prekėmis susijusios rizikos, kokią transporto išlaidų dalį jis apmoka. Nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą apie tai nėra jokių duomenų. Tačiau *CEPSA* teigia, kad visas transporto išlaidas apmoka ji pati, o ne degalinių operatoriai, kuriems ji tiekia kurą. Šį teiginį patikrinti turi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas. Šiuo klausimu labai svarbu nustatyti, ar praktiškai *CEPSA* transporto išlaidų netiesiogiai nesumoka degalinių operatoriai mokėdami už kurą. Tik išnagrinėjus šį *CEPSA* teiginį dėl transporto išlaidų ir nustačius jo teisingumą, galima remiantis juo daryti išvadą, kad su prekėmis susijusią riziką prisiima *CEPSA*, o ne degalinių operatoriai.

58. Be to, reikia nustatyti, kas apmoka prekių sandėliavimo išlaidas ir atsako už galimą žalą prekėms arba prekių tretiesiems asmenims sukeltą žalą [62]. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pateikia tik tokią informaciją, kad degalinių operatoriai įsipareigoja tinkamai sandėliuoti kurą ir prireikus atsako tiek *CEPSA*, tiek ir tretiesiems asmenims už bet kokį prekių praradimą, sugadinimą ar sumaišymą ir dėl to atsiradusią žalą. Tačiau lieka neaišku, kas apmoka kuro sandėliavimo išlaidas ir ar degalinių operatoriai už galimą žalą atsako, kaip teigia *CEPSA*, tik tada, kai ji padaroma dėl jų kaltės, ar taip pat ir tada, kai ji padaroma be jų kaltės [63]. Jei degalinių operatoriai apmoka kuro sandėliavimo išlaidas ir atsako už žalą

60 — Taip pat Komisijos vertikaliųjų apribojimų gairės (nurodytos 45 išnašoje, 16 punktas).

61 — Žr. taip pat Komisijos vertikaliųjų apribojimų gaires (nurodytos 45 išnašoje, 16 punktas, pirma įtrauka).

62 — Žr. taip pat Komisijos vertikaliųjų apribojimų gaires (nurodytos 45 išnašoje, 16 punktas, trečia ir šešta įtrauka); dėl prekių sandėliavimo žr. jos Pranešimą dėl išimtinės prekybos sutarčių su prekybos atstovais (nurodytas 48 išnašoje, I skyrius).

63 — Bet kokiu atveju konfederacijos ginčijamas *CEPSA* argumentas, kuriuo teigiama, kad dar niekada nebuvę tokio atsakomybės atvejo, nėra svarbus. Vertinant *CEPSA* ir degalinių operatorių, kuriems ji tiekia kurą, verslo santykius, lemiamas kriterijus yra tik tai, kas prisiima atsakomybės už galimą žalą riziką, o ne tai, ar ši žala jau kada nors realiai buvusi.

taip pat tada, kai ji padaroma be jų kaltės, galima daryti išvadą, kad jie prisiima su prekėmis susijusią riziką.

59. Galiausiai svarbu ir tai, kas prisiima su komitento prekių pardavimu susijusią riziką, t. y. riziką, kad prekėms nepavyks rasti pirkėjo [64]. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikę teismas šiuo klausimu informuoja tik tiek, kad degalinių operatoriai įsipareigoja *CEPSA* už kurą sumokėti per devynias dienas nuo jo pristatymo į degalinę dienos ir per tokį pat laikotarpį *CEPSA* sumoka jiems priklausančius komisinius. Tokia tiesiogiai su per tam tikrą laikotarpį faktiškai parduoto kuro kiekiu nesusieta tvarka rodo, kad degalinių operatoriai bet kokiu atveju iš dalies prisiima pardavimo riziką ir gali būti laikomi savarankiškais platintojais.

60. Kitaip pardavimo riziką reikėtų vertinti, jei *CEPSA* tiekiamo kuro pardavimo apyvarta niekada neviršytų 9 dienų laikotarpio [65], taigi jei kuras degalinėse niekada nebūtų sandėliuojamas ilgiau negu devynias dienas, ir atėjus atsiskaitymo su *CEPSA* momentui kaskart visas kuras jau būtų parduotas. Tada degalinių operatorių *CEPSA* vykdomi mokėjimai būtų vien tik prekybos atstovo pajamų, faktiškai gautų iš komitentui vykdomų sandorių, perdavimas, o degalinių operatoriai šia prasme neprisiimtų jokios pardavimo rizikos. Per procesą Teisingumo Teisme konfederacija ir *CEPSA* faktines pagrindinės bylos aplinkybes tiek, kiek jos susijusios su šiuo klausimu, išdėstė ir vertino skirtingai.

61. Lygiai taip pat pardavimo rizika atitektų *CEPSA*, jei degalinių operatoriai turėtų realią galimybę pristatyto ir iki atsiskaitymo su *CEPSA* momento tretiesiems asmenims dar neparduoto kuro dalį [66] išskaičiuoti iš *CEPSA* mokamos sumos [67], taigi sumokėti tik už tą kurą, kuris per devynių dienų laikotarpį buvo faktiškai parduotas galutiniam vartotojui. Tačiau šiuo klausimu per procesą Teisingumo Teisme konfederacija teigė, kad *CEPSA* naudojama atsiskaitymo sistema nenumato galimybės išskaičiuoti šias sumas iš per devynias dienas nuo kuro tiekimo dienos atitinkamai atsiradusio įsiskolinimo, be to, tai būtų sudėtinga atlikti ir dėl mokesčių. Patikrinti šį teiginį turi nacionalinis teisėjas.

64 — Žr. taip pat Komisijos vertikaliųjų apribojimų gaires (nurodytos 45 išnašoje, 16 punktas, trečia ir septinta įtrauka).

65 — Šiame kontekste nepakaktų atsižvelgti vien į tai, per kiek laiko vidutiniškai buvo parduotas *CEPSA* pristatytas kuras visose degalinėse, kurioms *CEPSA* tiekia kurą, nes apyvartos trukmė gali labai skirtis priklausomai nuo degalinės dydžio ir vietos bei priklausomai nuo jos klientų skaičiaus.

66 — Taigi tą *CEPSA* pristatyto kuro dalį, kurios degalinė negalėjo parduoti per devynias dienas nuo tada, kai *CEPSA* jį pristatė, iki atsiskaitymo su *CEPSA* momento.

67 — Tam nėra būtina, ir, žinoma, tai nerealu, kad neparduotas kuras fiziškai būtų grąžintas *CEPSA* ir ji jį vėl išsivežtų. Jau vien *CEPSA* įsiskolinto mokėjimo už neparduotą kurą atidėjimas iki to momento, kol kuras bus faktiškai parduotas galutiniam vartotojui, reikštų, kad šia prasme pardavimo riziką prisiima *CEPSA*.

62. Prekybos atstovo vykdomi sandoriai susiję ne tik su ką tik išnagrinėta prekių rizika, bet ir su *investicijų rizika*. Tai pirmiausia investicijos į infrastruktūrą (pavyzdžiui, degalinės atveju – kuro talpyklos įsigijimas) ir reklamą, susijusią su komitento prekių pardavimu [68]. Prekybos atstovas prisiima tokią dalį su komitentui vykdomais sandoriais susijusios rizikos, kokią šio pobūdžio išlaidų dalį jis apmoka. Šiuo klausimu nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą iš viso nėra jokių duomenų. Pateikti šių aplinkybių vertinimą turi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

63. Apskritai gali būti, kad nagrinėjamu atveju rizikos, susijusios su prekėmis ir investicijomis, vertinimo kriterijai bus labai įvairūs. Todėl reikia nepamiršti, kad šie kriterijai tik padeda vertinti rizikos tarp prekybos atstovo ir jo komitento pasidalijimą. Kaip minėjau, lemia bendras visų nagrinėjamos bylos faktinių aplinkybių vertinimas.

64. Net jei prekybos atstovas prisiima tik dalį visų minėtų išlaidų ir pareigų, jo statusas tampa panašus į savarankiško platintojo statusą, taigi manytina, kad jis su savo komitentu bendro ekonominio vieneto nesudaro, o tos prekės rinkoje veikia kaip savarankiška įmonė. Tačiau jei prekybos atstovas jokios rizikos, susijusios su jo vykdomais sandoriais, neprisiima, tada jis gali būti vertinamas kaip tikrasis prekybos atstovas, kuris yra tik savo komitento pagalbinis organas [69]. Tokia išvada taip pat darytina tada, jei prekybos atstovas prisiima tik labai nedidelę minėtų rizikos rūšių dalį [70], nes ekonominiu požiūriu nėra jokio skirtumo, ar prekybos atstovas *neprisiima jokios* su savo vykdomais sandoriais susijusios rizikos, ar *prisiima tik labai nedidelę tos rizikos dalį*.

65. Beje, atliekant šį vertinimą neatsižvelgiama į komisinių riziką. Tai, kad prekybos atstovo apmokėjimas visiškai arba iš dalies priklauso nuo jo veiklos rezultatų, pirmiausia nuo jo įvykdytų sandorių skaičiaus ir vertės, atitinka būtent įsivaizduojamą prekybos atstovo veiklos modelį [71]. Todėl yra įprasta, kad

68 — Taip pat žr. Komisijos vertikaliųjų apribojimų gaires (nurodytos 45 išnašoje, 16 punktas, antra ir penkta įtrauka). Sutarčių su degalinėmis pagrindu vykdomų investicijų, siekiant pardavimo vietą pritaikyti parduodamo prekių ženklo įvaizdžiui, reikšmė buvo pabrėžta, pavyzdžiui, 2000 m. gruodžio 7 d. Sprendime *Neste* (C-214/99, Rink. p. I-11121, 34 punktas).

69 — Sprendimas *Volkswagen ir VAG Leasing* (nurodytas 41 išnašoje, 19 punktas) ir *DaimlerChrysler* (nurodytas 53 išnašoje, 87 punktas); žr. taip pat Komisijos vertikaliųjų apribojimų gaires (nurodytos 45 išnašoje, 15 ir 17 punktai).

70 — Šiuo klausmiu taip pat Komisijos vertikaliųjų apribojimų gairės (nurodytos 45 išnašoje, 15 ir 17 punktai).

71 — Direktyvos 86/653 6 straipsnis 2 dalis. Taip pat žr. Komisijos vertikaliųjų apribojimų gaires (nurodytos 45 išnašoje, 15 punkto pabaiga ir 16 punkto septinta įtrauka).

atstovas prisiima komisinių riziką, nesvarbu, ar jis yra tikrasis, ar netikrasis prekybos atstovas.

iii) Rizikos pasidalijimo pasekmės degalinių sutartyse vertinant numatytos kainos nustatymo sąlygą konkurencijos teisės prasme

66. Jei atlikus rizikos pasidalijimo vertinimą daroma išvada, kad degalinių operatoriai, kuriems *CEPSA* tiekia kurą, veikia kaip tikrieji jos prekybos atstovai, taigi sudaro su ja vieną ekonominį vienetą, nagrinėjamoms degalinių sutarčių nuostatoms nesant dviejų savarankiškų įmonių susitarimo net netaikomas EB 81 straipsnis, ir todėl jos nepatenka ir į bendrosios išimties taikymo sritį pagal Reglamentą Nr. 1984/83 arba Reglamentą Nr. 2790/1999. Todėl tų sutarčių nuostatos dėl galutinės mažmeninės pardavimo kainos nustatymo ir kiti reikalavimai negali būti vertinami remiantis šiomis teisės normomis [72].

67. Tačiau, jei degalinių operatoriai prisiima riziką ir todėl yra kvalifikuojami kaip netikrieji prekybos atstovai arba savarankiški platintojai, taigi kaip savarankiški ūkio subjektai, tada degalinių sutartims EB 81 straipsnis taikomas, įskaitant ir atitinkamas bendrosios išimties nuostatas.

68. Dėl pastarojo atvejo siekiant išsamumo reikėtų dar nurodyti:

69. Pirmiausia reikia atsižvelgti į tai, kad EB 81 straipsnis, taigi ir atitinkama bendrosios išimties tvarka, taikoma tik įmonių susitarimams, kurių tikslas ir poveikis – trukdyti, apriboti ir iškraipyti konkurenciją bendrojoje rinkoje. Remiantis nusistovėjusia teismo praktika [73] šiuo tikslu būtina vertinti ne tik pavienę prekybos atstovo sutartį, bet ir atsižvelgti į bendrą ekonominį ir teisinį šios sutarties kontekstą. Pirmiausia reikia atsižvelgti į tai, ar pavienė sutartis, kartu su kitomis to paties pobūdžio sutartimis, gali turėti kumuliacinį poveikį konkurencijai. Todėl reikia išnagrinėti, koks yra tokios sutarties kartu su pluoštu kitų to paties pobūdžio sutarčių poveikis konkurentų toje valstybėje ir kitose valstybėse narėse galimy-

72 — Taip pat Komisijos vertikaliųjų apribojimų gairės (nurodytas 45 išnašoje, 15 punkto pabaiga ir 18 punktas, pirmiausia trečia įtrauka).

73 — 1967 m. gruodžio 12 d. Sprendimas *Brasserie De Haecht* (23/67, Rink. p. 544, 555 ir 556); sprendimas *Suiker Unie* (nurodytas 47 išnašoje, 549 punktas); 1991 m. vasario 28 d. Sprendimas *Delimitis* (C-234/89, Rink. p. I-935, ypač 13–15, 19 ir 20 punktai); 1998 m. balandžio 30 d. Sprendimas *Cabour* (C-230/96, Rink. p. I-2055, 50 punktas) ir sprendimas *Neste* (nurodytas 68 išnašoje, ypač 25–27 punktai).

bėms įsitvirtinti atitinkamoje rinkoje ar padidinti savo turimos rinkos dalį.

70. Kadangi nacionalinės teisės nuorodos į Bendrijos teisę yra susijusios tik su vidaus situacijomis, vadinasi, nėra svarbu, ar nagrinėjamos degalinių sutartys gali paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą [74]. Ir tokiu atveju nėra reikalo nagrinėti degalinių sutarčių poveikio bendrai rinkai, o tik jų poveikį nacionalinės konkurencijos teisės (nagrinėjamu atveju – Ispanijos) prasme svarbioje rinkoje.

71. Galiausiai dėl bendrosios išimties tvarkos EB 81 straipsnio 3 dalies prasme reikia atsižvelgti į tai, kad Reglamentą Nr. 1984/83 pakeitė nuo 2000 m. birželio 1 d. taikomas Reglamentas Nr. 2790/1999. Susitarimams, įsigaliojusiems 2000 m. gegužės 31 d. ir tenkinantiems bendrosios išimties taikymo sąlygas, nustatytas Reglamente Nr. 1984/83, tačiau netenkinantiems išimties taikymo sąlygų, nustatytų Reglamente Nr. 2790/1999, buvo numatytas pereinamasis laikotarpis iki 2001 m. gruodžio 31 dienos.

72. Į klausimą, kiek laikotarpiui nuo 2000 m. birželio 1 d. yra svarbi nuoroda, daroma Karaliaus dekreto Nr. 157/1992 1 straipsnio 1 dalies b punkte į Reglamentą Nr. 1984/83, reikia atsakyti remiantis vidaus teisės aktais, o tai yra vien tik nacionalinio teismo kompetencija [75].

73. Tačiau bet kokiu atveju nei sena bendrosios išimties tvarka pagal Reglamentą Nr. 1984/83, nei nauja bendrosios išimties tvarka pagal Reglamentą Nr. 2790/1999 nenumato galimybės netaikyti draudimo, numatyto EB 81 straipsnio 1 dalyje, degalinių sutartims, kuriose degalinių operatoriams numatoma pareiga laikytis nustatytos galutinės mažmeninės pardavimo kainos [76]. Net ir plačiai išaiškinus šiuos reglamentus, negalima daryti išvados dėl šio draudimo netaikymo [77]. Be to, dėl naujos bendrosios išimties tvarkos pagal Reglamentą Nr. 2790/1999, jo 3 straipsnyje numatyta, kad ji netaikoma tada, kai turimos rinkos dalis viršija 30 %.

74 — Galimas poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai svarbus tik tiek, kiek Bendrijos teisės aktai turėtų būti taikomi tiesiogiai (o ne darant nuorodą į juos vidaus teisės aktuose); dėl pareigos prireikus paraleliai taikyti Bendrijos teisės ir nacionalinės teisės aktus žr. Reglamento Nr. 1/2003 3 straipsnio 1 dalį; dėl poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai žr., be to, 2001 m. spalio 25 d. Sprendimą *Ambulanz Glöckner* (C-475/99, Rink. p. I-8089, 47 ir po jo einantys punktai, ypač 48 punktas) ir 1986 m. sausio 28 d. Sprendimą *Pronuptia* (161/84, Rink. p. 353, 26 punktas), taip pat Komisijos pranešimą „Gairės dėl poveikio prekybos koncepcijai pagal Sutarties 81 ir 82 straipsnius“ (OL C 101, p. 81).

75 — Žr. sprendimą *Dzodzi* (nurodytas 17 išnašoje, 41 ir 42 punktai) ir sprendimą *Leur-Bloem* (nurodytas 17 išnašoje, 33 punktas).

76 — Dėl Reglamento Nr. 2790/1999 tai aiškiai nurodo jo 4 straipsnio 1 dalies a punktas. Dėl Reglamento Nr. 1984/83 taikymo srities tokią pat išvadą galima daryti bendrai išnagrinėjus jo degalinių sutartims taikomus 10–13 straipsnius, kurie, pavyzdžiui, nors ir leidžia išimtinio pirkimo susitarimus (pirmiausia žr. jo 10 straipsnį ir 11 straipsnio a punktą), bet nenumato kainos nustatymo sąlygos (žr. 11 straipsnio įvadinį sakinį: „Be įpareigojimų, nurodytų 10 straipsnyje, perpardavėjui negali būti taikomi jokie kitokie konkurencijos apribojimai <...>“).

77 — Šiuo klausimu žr. 1995 m. spalio 24 d. Sprendimą *Bayerische Motorenwerke* (C-70/93, Rink. p. I-3439, 28 punktas) ir *Cabour* (nurodytas 73 išnašoje, 30 punktas).

VI — Išvada

74. Atsižvelgdama į prieš tai išdėstytas aplinkybes, siūlau Teisingumo Teismui į jam *Tribunal Supremo* pateiktus prejudicinius klausimus atsakyti taip:

1. EB 81 straipsnis taikomas naftos perdirbimo įmonės ir degalinių operatoriaus sudarytiems išimtinio pirkimo susitarimams, kuriais operatorius įsipareigoja pardavinėti tik tos naftos perdirbimo įmonės degalus ir kurą taip pat tada, kai naftos perdirbimo įmonės ir degalinės operatoriaus susitarimas sudarytas kaip atstovavimo arba komiso sutartis.

Nuo 2000 m. birželio 1 d. tokie susitarimai gali būti leidžiami remiantis 1999 m. gruodžio 22 d. Komisijos reglamentu (EB) Nr. 2790/1999 dėl Sutarties 81 straipsnio 3 dalies taikymo vertikaliųjų susitarimų ir suderintų veiksmų grupėms.

Iki to laiko draudimas, numatytas EB sutarties 85 straipsnio 1 dalyje (tapusi EB 81 straipsnio 1 dalimi), galėjo būti tokiems susitarimams netaikomas remiantis 1983 m. birželio 22 d. Komisijos reglamentu (EEB) Nr. 1984/83 dėl Sutarties 85 straipsnio 3 dalies taikymo tam tikroms išimtinio pirkimo susitarimų rūšims.

2. Naftos perdirbimo įmonės ir degalinių operatorių susitarimams, kuriais pastariesiems numatomi reikalavimai dėl naftos įmonės tiekiamų degalų ir kuro mažmeninės pardavimo kainos, pardavimo sąlygų ir būdų, EB 81 straipsnis taikomas tada, kai tokie degalinių operatoriai degalų ir kuro pardavimą tretiesiems asmenims vykdo arba savo sąskaita, arba, veikdami kaip komisininkai arba prekybos atstovai, prisiima didelę su pardavimu tretiesiems asmenims susijusios rizikos dalį.

Tomis pačiomis sąlygomis nuo 2000 m. birželio 1 d. šiems susitarimams gali būti taikomas reglamentas (EB) Nr. 2790/1999, o iki nurodytos datos jiems galėjo būti taikomas Reglamentas Nr. 1984/83.